

Vana palkmaja taastamine ja kaasajastamine

Peeter Puna
6 oktoober 2012
Värskas

Vajadused?

MIKS?

Mälestise mõiste

Mälestis on riigi kaitse all olev kinnis- või vallasasi nende osa või asjade kogum, mis on seotud ajaloo oluliste protsesside, sündmuste või isikutega või millel on ajalooline, arheoloogiline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline, kunstiline, teaduslik või muu kultuuriline väärtus, mille tõttu see **on seaduses sätestatud korras mälestiseks tunnistatud**.

Ka loodusobjektid võivad olla mälestised(hiiepuud, kultusekivid jt.)

Mälestiste kaitse e. muinsuskaitse mõiste

Osund VENEETSIA HARTAST(1964): „Inimkond, kes pidevalt annab endale aru kultuuripärandi üldinimlikust väärtusest, võtab endale ühtlasi vastutuse selle säilimise eest, pidades oma kohuseks anda tulevastele põlvkondadele üle kultuuriväärtused kogu nende rikkuses ja algupäras“.

Mälestiste kaitse e. muinsuskaitse on tegevuste kompleks, mis peab tagama mälestiste säilimise.

Konserveerimine

Ld. conservatio- säilitamine.

Tööde kompleks, mis tõkestab mälestise edasise hävinemise selle konstruktiivsete ja dekoratiivsete elementide kindlustamise ja kaitsega ilma neid muutmata

Restaureerimine

Ld. restauratio- ennistama ehk taastma esialgsel kujul.

Teaduslik restaureerimine on tööde kompleks, mis tagab mälestise ajaloolis-arhitektuurse seisundi fikseerimise väärtusetute ja ilmet rikkuvate lisandite (kihistuste) eemaldamisega ning puuduvate osade taastamisega teaduslikult põhjendatud kujul.

Remont

Pr. remonter- parandama/kohendama.

Tööde kompleks, millega(perioodiliselt) hoitakse korras mälestise tehniline seisund ilmet või detaile muutmata.

Mõnel maal kattub terminiga- **hooldamine**

Rekonstrueerimine

RE + Id. construere- uuesti ehitamine, ümberehitamine, endise kuju taastamine.

Mälestistel tegevus natuuris reeglina lubamatu, erandjuhtudel säilinud andmete järgi endise kuju taastamine(maketi tegemine).

Renoveerimine

Pr. renover- uuendama, korda seadma.

Objekti ümbertegemine(osaliselt või täielikult) teises stiilis ja/või uue projekti järgi. Konserveerimise vastand ja mälestise puhul teaduslikult lubamatu

Restauraatorite kümme käsku:

- 1) Tunne oma võimeid ja ära võta endale töid, milleks sul pole kvalifikatsiooni
- 2) Kohtle kõiki objekte ühesuguse respektiga.
- 3) Tee võimalikult vähe ja võimalikult hästi.
- 4) Võhiklikkus ei vabanda halba tööd.
- 5) Säilita alati kriitiline suhtumine oma töösse.
- 6) Respekteeri objekti dokumentaalseid väärtusi.
- 7) Pea objekti tähtsamaks enese isikust ja omanikust.
- 8) Jätka pidevalt oma õpinguid ja enda arendamist.
- 9) Pea meeles, et mitte objekti väärtus vaid sinu töö demonstreerib sinu restauraatorivõimeid.
- 10) Ole tundlik ja reageeri alati, kui objektiga hakkab midagi halba juhtuma.

Maja remontija kümme käsku

1. Remonditöödest moodustavad suure osa muudatused, väikese osa kahjustuste remont. Remont on seda odavam ja säilitab maja ajaloolist väärtust seda paremini, mida vähem tehakse. Seepärast kaalutle, millised muudatused on oma hinda väärt. Kui sinu maja näikse vajavat täielikku uuendamist, siis vaheta parem maja, kui et selle surnuks remondid.

2. Vana ehitise ajalooline väärtus on selle vanas materjalis, mitte üksnes selle stiilis. Mida rohkem materjali eemaldatakse, seda rohkem kaotatakse ajaloolist väärtust. Uus võib olla vana nägu, kuid see ei saa olla vana; saja-aastase ehitusdetaili kättetoimetamisest on möödunud sada aastat. Varem lammutatud osa taastamine võib parandada maja välimust, kuid ei tõsta selle ajaloolist väärtust.

3. Ära remondi korrasolevat, ära uuenda seda, mida saab remontida.

4. Ükski remont ei ole lõplik, vaid ainult uus lüli ahelas. Seepärast peab remont olema remonditav – ära kasuta lahendusi, mida hiljem on võimatu kõrvaldada. Vigu ei tehta meelega, kuid neid juhtub ikka. Ka sina teed vigu. Ära siis tee nende parandamist liiga raskeks.

5.Kasuta samu materjale ja meetodeid, mis remondiobjektil. Ehtsa materjali üks häid külgi on selle ehtne vananemine, võime ajahambale vastu pidada. Uudsused kuuluvad uusehitise juurde. Moeuudsus on juba homme aegunud.

6.Enamik kahjustusi tuleneb halvast hooldusest ja ebaõigest remondist. Ära jäta hooldustöid hooletusse. Ära usu hooldusvabadesse materjalidesse, parem kasuta materjale, mida lihtne hooldada.

7.Soojusmajanduslikuks remondiks piisab sageli konstruktsioonide tihendamisest tuule vastu, samuti on lihtne lae isolatsiooni lisada. Parem vill lakke kui seintele.

8.Lepi viltususe ja väikese ebapraktilisusega. Austa stiilide kihistust ja vanaaegseid lahendusi. Andestad ju oma vanaemalegi ta kortsud.

9.Jäta kõrvale stiili imitatsioonid. Ära kasuta materjalide imitatsioone. Mata maha unistused algupärastamisest. Vana ehitise ajaloo kestel tehtud muudatused on ehedad muudatused.

10.Kui sul on võimalik neid käske rikkuda, siis on sul ka jõukust oma soovide kohane maja ehitada. Kellelgi ei ole õigust väita, et saja-aastane maja on halvasti ehitatud.

Remondi esimene samm:

Kahjustuste jälgimine

Keerulise haiguse diagnoosimisel küsib arst vaevuste iseloomu ja kestuse kohta, tunneb huvi patsiendi eluviiside vastu, määrab eriuuringud ja alles kõige selle alusel otsustab ravi üle. Ehitise kahjustuste korral – kui ei ole tegemist iseenesest selge juhtumiga, nagu purunenud aknaruut või lekkiv katus – tuleks tegutseda niisama hoolikalt. Kiirustamata valitud õige remondimeetod säästab nii ehitist kui ka raha.

Remondi teine samm:

Kahjustuse põhjuse väljaselgitamine

Kahjustuse jälgimine on suunatud just põhjuse selgitamisele. Süü leidmiseks peaks teadma, millal kahjustus on tekkinud. Teave selle kohta on juba teatud viisil jälgimine. Kui kahjustus on tekkinud varsti pärast ehitamist, võib kahjustada ehitusviga. Kui aga viga ilmub kümneid aastaid vanas majas, on vaja arutleda, milliseid muudatusi on ehitises või selle vahetus läheduses tehtud viimasel ajal või paari viimase aasta jooksul.

Remondi kolmas samm:

Kahjustuse põhjuse kõrvaldamine

Põhjuse kõrvaldamine, kui see on võimalik, on remondi tähtsaim etapp. Muidu võib remont anda üksnes ajutise paranduse. Seepärast ongi nii tähtis välja selgitada kahjustuse tekitaja. Kui kahjustus on alles algusjärgus, võib põhjuse kõrvaldamine peatada kahjustuse arengu ja sellega võib kogu remont piirdudagi.

Remondi neljas samm:

Kahjustuse remontimine

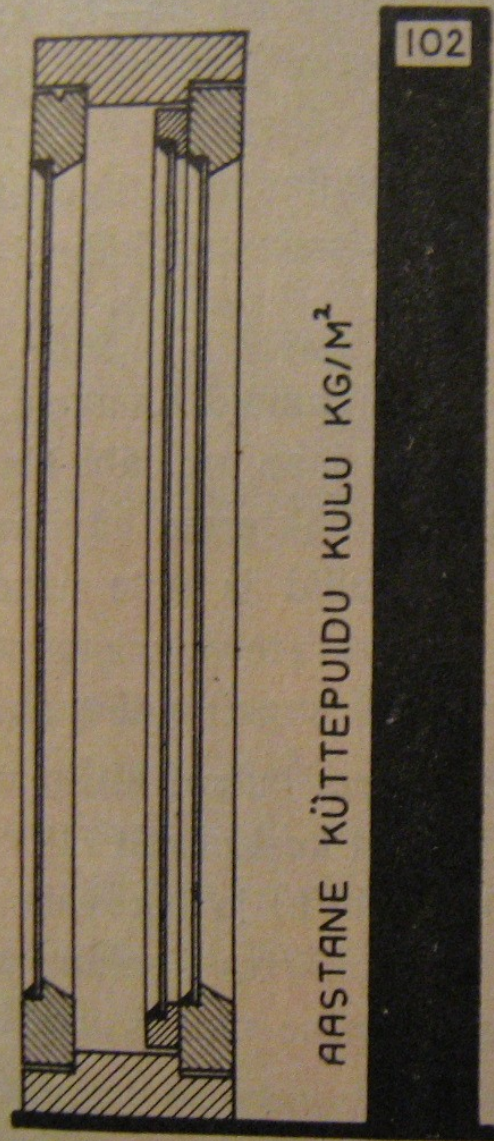
Remondil on omad põhireeglid. Eelkõige tuleb remondil piirduda võimalikult minimaalsega. „Igaks juhuks“ uuendamine ei ole mõistlik. Remondil on kalduvus väga kergelt laieneda, siis suurenevad hind ja tööde maht ettearvamatult. Parem on rangelt jälgida seda, mis on tõeliselt vältimatu. Töö tegija mõtleb ennekõike sellele, mida kõike võiks uuendada, aga mitte sellele, kuidas tööde mahtu piirata. Korralik remondiprojekt aitab ohjes püsida.

(refereeritud Panu Kaila raamatust "Majatohter")

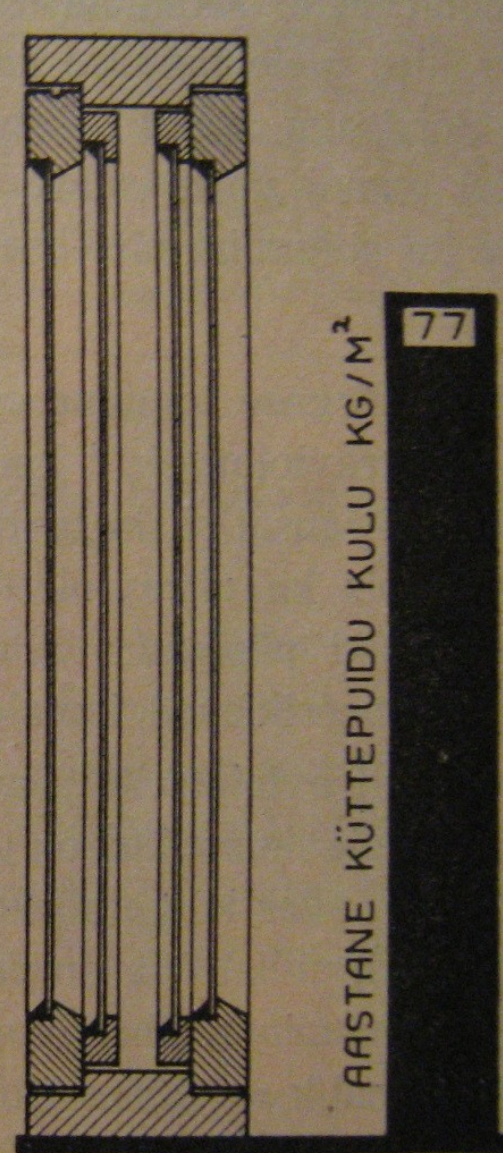

Joon. 170. Kolmekordse akna küttekulu

Joon. 171. Neljakordse akna küttekulu

<http://sarapiku.wordpress.com/about/>

Vaata lisaks:

<http://www.renoveeri.net/>

<http://www.muinas.ee/>

<http://www.miljooala.eu/>

<http://www.vanaajamaja.ee/et>

Kasutatud allikmaterjalid:

1.Veneetsia Harta(1964)

2.Jederzejewska. H. - „Konserveerimiseetika“ -
Renovatum anno1993

3.P. Puna fotod